

Седем европейски държави се обединяват за справедлив енергиен преход на регионите, в които властват въглищата

21 декември 2022

Стотици хиляди граждани на Европа все още разчитат на въглищната индустрия като основно средство за препитание и затова регионалните планове за енергиен преход, които не отчитат нуждите на местните общности, заплашват да задълбочат социалното неравенство. Проектът JUSTEM има за цел да подпомогне регионалните власти в усилията им да се намали енергийната бедност чрез ангажиране на населението в прехода към по-устойчиво бъдеще.

Проектът „Справедливост на прехода и овластяване на гражданите срещу енергийната бедност“ (JUSTEM) стартира в критичен момент: докато някои държави – членки на Европейския съюз, за да компенсират недостига на природен газ (и високите цени на енергията), причинен от войната в Украйна, призовават за по-плавен отказ от въглищата, възобновяемите енергийни източници биха могли да осигурят значителни финансови икономии и нетни социални ползи.

Всъщност по-големият дял на енергията от възобновяеми източници е в положителна корелация с по-ниските цени на енергията, а по-високата енергийна ефективност на домакинствата и електрификацията на топлоснабдяването - въпреки че не са достъпни за всички - са сериозна възможност за някои потребители за справяне с енергийните предизвикателства¹. Ето защо, за да се намалят цените на енергията, да се намали рискът от енергийна бедност и зависимостта от изкопаеми горива и да се поддържа по-безопасен климат са необходими икономии на енергия, мерки за енергийна ефективност и решения в областта на възобновяемата енергия.

Необходимост от *справедлив* енергиен преход

Плановите за енергиен преход могат да поставят под въпрос социалната екосистема на регионите, в които все още властват въглищата: ако не отчитат местните фактори, те могат да доведат до по-високи нива на безработица, задълбочаване на енергийната бедност и икономическа миграция. Енергийната бедност вече е сериозно предизвикателство в ЕС, като въглищнозависимите региони обикновено са по-засегнати от този проблем. Подходът на справедлив преход може да помогне в тази област:

"Гражданите, които са засегнати от енергийния преход, все още са изключени от процесите на вземане на решения и затова считат, че техните идеи, нужди и страхове не се вземат под внимание. Ето защо е важно да се ангажират хората, за да се гарантира, че процесът и резултатите от прехода са "справедливи" и прозрачни и, че не изоставяме нито един човек или регион", обяснява Диана Зюсер, координатор на проекта от IEECP.

Проектът JUSTEM се изпълнява с финансовата подкрепа на Европейския съюз. Отговорност за изложените в тази публикация мнения и гледни точки носят единствено авторите ѝ. Те не отразяват непременно мнението на Европейския съюз или CINEA. Европейската комисия и нейните органи не носят никаква отговорност за каквото и да е използване на поместената в публикацията информация

В духа на принципа на ЕС "никой да не бъде изоставен", JUSTEM се фокусира върху планирането на енергийния преход чрез двустранен подход: (1) помощ за регионалните власти в разработването на "справедливи" планове за енергиен преход, които са чувствителни към регионалните въздействия, като например загубата на работни места и енергийната бедност; и (2) помощ за гражданите в изграждането на капацитет и намирането на своето място в една по-зелена икономика.

Анна Мазур (КАРЕ, Krajowa Agencja Poszanowania Energii S.A.) илюстрира ситуацията в Полша: *"Полският енергиен сектор е един от най-интензивните по отношение на въглеродните емисии в Европейския съюз. Около 80 000 души са заети в минния сектор, а въглищните мини са основният местен работодател в региона на Силезия. Преходът към неутрална по отношение на климата икономика е както спешно и трудно предизвикателство за региона, така и възможност за изграждане на по-добро бъдеще. Дейностите на JUSTEM ще улеснят процеса на внедряване на механизма за справедлив преход чрез разработване на готов за финансиране план в региона."*

Девет партньора от седем европейски държави си сътрудничат в JUSTEM и подкрепят седем въглищнозависими региона да се откажат от въглищата чрез "справедлив" енергиен преход: Стара Загора (България), регион Истрия (Хърватия), Западна Македония и Мегалополис Аркадия (Гърция), Силезко войводство (Полша), долината на река Джиу (Румъния) и Астурия (Испания). Първата среща по проекта се състоя в началото на м. декември в Катовице, Полша.

Включване на гражданите в разработването на планове за енергиен преход

Справедливият енергиен преход трябва да постави хората и общностите в центъра на трансформацията. Партньорите по проекта JUSTEM ще работят в тясно сътрудничество с регионалните власти, за да проучат състоянието и основните фактори за енергийната бедност и да насърчат разработването на политики и планове за енергиен преход по подхода отдолу-нагоре. Проектът ще ангажира местните общности, включително работниците от въгледобива и младежите, за да се гарантира, че техните нужди и страхове са взети под внимание, обществената ангажираност е повишена, а решенията са широко приети от обществото.

JUSTEM ще разгледа широк спектър от въпроси, свързани с прехода, в т.ч. здравеопазване, структурно развитие, преквалификация на работниците и нови икономически възможности.

Зита Какалечикова (ръководител на проект за енергията в жилищните сгради, Habitat for Humanity International Europe and the Middle East) казва: *"За да бъдат успешни плановете за енергиен преход в зависимите от въглища региони, е необходим холистичен подход. Технологичните решения трябва да бъдат последвани от открито вземане на решения, повишаване на осведомеността и политическа рамка за защита на гражданите, и по-специално на най-уязвимите групи, по време на прехода. Това е единственият начин да се справим с погрешните схващания относно дългосрочните ползи от енергийния преход за заетостта, здравето, диверсификацията на икономическите ресурси и в крайна сметка за облекчаване на енергийната бедност и уязвимост"*.

Партньорите по проекта ще повишат познанията и одобрението на гражданите относно плановете за енергиен преход. Очаква се по-добре информирани граждани да вземат активно участие в разработването на регионалните планове за енергиен преход, като по този начин ги направят по-справедливи, приобщаващи и обслужващи интересите на всички.

Повече информация за проекта ще откриете на www.ieecp.org

Лица за контакт:

Елеонора Гайдарова - cac.unionbg@gmail.com, 0888445266

Ангел Николаев - office@bserc.eu, 0887431036

ⁱ Източник: World Energy Outlook, 2022: <https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2022>